

Anton Pavlovič Čechov
Višňový sad

Anton Pavlovič Čechov
Višňový sad

Komédie o čtyřech dějstvích

Překlad: Leoš Suchařípa

Režie: Ivan Krejčí

Scéna a kostýmy: Marta Roszkopfová

Hudba: Nikos Engonidis

Pohybová spolupráce: Štefan Capko

Dramaturgie: Tomáš Vůjtek

Osoby a obsazení:

Raněvská, majitelka panství	Alena Sasínová-Polarczyk
Aňa, její dcera	Tereza Dočkalová
Varja, její adoptivní dcera	Gabriela Mikulková j. h.
Gajev, její bratr	Norbert Lichý j. h.
Lopachin, podnikatel	Josef Kaluža
Trofimov, student	Michal Čapka
Simeonov-Piščík, statkář	Dušan Škubal
Charlotta, guvernanka	Dana Fialková
-Jepichodov, účetní	Michal Moučka
Duňaša, panská	Tereza Cisovská
Firs, komorník	Paavel Cisovský j. h.
Jaša, mladý sluha	Albert Čuba
Kolemjdoucí	Tomáš Kroupa j. h.
Přednosta stanice	Marek Cisovský
Poštministr	René Šmotek

Premiéra v sobotu 21. března 2009 v 18.30 hodin

Višňový sad není jen poetickým rozloučením s minulostí, byť je pravda, že višňové květy jsou lyrickým symbolem odcházejícího času, ale je především symbolem měnícího se Ruska a jeho nových nadějí, vyvolaných hospodářskými a politickými reformami cara Alexandra II., jejichž dopad je ve hře ukázán na osudech tří společensky rozdílných generací. V roce 1861 vydal car dekret o zrušení nevolnictví, kterým nevolníci získali práva svobodných občanů a v konečném důsledku tak mohli kupovat půdu od svých původních pánů. Statkáři díky tomu začali přicházet o levnou pracovní sílu, bez které své obrovské pozemky nemohli spravovat. Pokácené višňové sady se tak staly viditelným symbolem těchto společenských změn, které konečně dorazily i na ruskou vesnici. Krásou višňového sadu se Čechov mohl kochat už v rodném Taganrogu, a když se v roce 1892 přestěhoval do Melichova, sám zde višňový sad vysadil. Příznačné je, že když po letech statek prodával, nový majitel nechal sad vykácet.

Kdo se pokusí vyjmenovat události, k nimž v Čechovově komedii *Višňový sad* dojde, a poskládá je do souvislé řady, získá přibližně tento výčet:

Z Paříže se po pěti letech vrací majitelka panství, které stojí pro dluhy před dražbou. Podnikatel, který pochází z této vsi, navrhuje Raněvské a jejímu bratrovi řešení: rozparcelovat pozemek a pronajmout parcely chatařům. Raněvská a Gajev návrh vytrvale odmítají s nadějí, že dluhy zaplatí bohatá příbuzná z Jaroslavi; sluha Raněvské přebere účetnímu Jepichodovi milou. Místní statkář vytrvale prosí Raněvskou o půjčku na hypoteční úroky. Raněvská uspořádá bál. Panství je vydraženo a přiklepnuto podnikateli Lopachinovi. Gajev získává místo v bance (kde bude pravděpodobně podílníkem), Raněvská odjíždí do Paříže, Jaša opouští Duňašu, Lopachin nepožádá o ruku Varju, Jepichodova zaměstná Lopachin jako správce získaného pozemku, Simeonov-Piščík pronajme pozemek Angličanům na čtyřicet let, Trofimov odjíždí do Moskvy, Varja do Jaševa... V opuštěném domě zůstane zapomenutý starý sluha.

Stalo se mnoho nebo málo? Samozřejmě, že se tímto neptáme na množství událostí, na pestrost či bohatost děje, ale na význam, na hodnotu událostí.

Ano, v tomto smyslu se stalo nemálo. Zdá se, že několik lidských osudů tu bylo zasaženo zásadním způsobem, dalo by se říci, že tyto životy byly zmarněny. Iluze padly.

Qpravdu?

Raněvská žila ve Francii a vrací se tam, Gajev nic nedělal na panství a asi nic dělat nebude v bance, Lopachin hromadil majetek a přidal k němu višňový sad, Varja vedla zchudlé panství a povede domácnost statkáře Ragulina, Duňaša dala slovo Jepichodovi a po dobrodružství s Jašou se k Jepichodovi zřejmě vrátí, Jaša užíval Paříže a do Paříže se vrací. Jepichodov byl účetním na panství a zůstává tam jako správce pozemku, Trofimov řečnil na panství a bude v tom pokračovat v moskevských kroužcích. Aňa bude zase dál studovat, Charlotta nebude mít nic na práci, jako neměla dosud. Na panství se přijelo a z panství se odjíždí. Zrodily se nové iluze. Kácí se jen stromy, které ostatně plodí jednou za dva roky a višně stejně nikdo nekupuje. Kácí se „neužitečná“ krása.

Co se tedy vlastně stalo?

Dohromady nic.

Čechov řeší svou zápletku parodicky.

To, co se stalo, je hrozné a zároveň směšné. Alespoň pro dnešního vnímatele.

Dvojakost fabule *Višňového sadu* nepocitujeme jenom bezprostředně. Dvojakost je totiž principem celé hry, prostupuje ji ve všech složkách; je rysem, jímž se vyznačují i slova, z nichž se hra skládá.

Leoš Suchařípa, Hledání Čechova, Divadlo, prosinec 1969

V březnu 1886 formuloval ve svém dopise bratrovi Čechov osm hlavních zásad humánního člověka, tedy jakýsi kodex slušného chování. Odchytky od této humánnosti zprvu vnímal jako směšné, později jako zarmucující, a komické a tragické se díky tomu v jeho dílech často prolíná. Jak by asi obstály postavy Višňového sadu, kdybychom je poměřili těmito normami? A jak bychom obstáli my?

1. Má úctu k lidské osobnosti a z ní vyplývající zdvořilost, shovívavost, měkkost, dobrotu (nebouří kvůli ztracené gumičce nebo připálenému masu).
2. Trápí se i kvůli tomu, co nelze vidět prostým okem.
3. Je šetrný k cizímu majetku a platí včas dluhy.
4. Je upřímný a nelže ani v maličkostech, není žvanivý a nechává si pro sebe důvěrnosti, o které nikdo nestojí.
5. Bojí se afektu, frází a nenařká, že mu nikdo nerozumí.
6. Nevyhledává známosti a protekce. Skutečné talenty jsou vždy skromné a drží se dál od výstav.
7. Má-li talent, váží si ho, pěstuje a dává mu přednost před ženami, vínem a slávou.
8. Pěstuje v sobě estetické chování, nespí oblečen, dbá čistoty, zušlechťuje svůj pohlavní pud, cení si ženské svěžesti, krásy a mateřství. Neopíjí se, zná pravidlo mens sana in corpore sano.

Svou poslední a zároveň vrcholnou hru dopsal Čechov v říjnu 1903 na Jaltě, kam se přestěhoval kvůli zhoršující se plicní tuberkulóze. Přes stupňující se zdravotní obtíže se v prosinci v Moskvě účastnil zkoušek hry a v lednu navštívil i premiéru, která byla zároveň holdem k jeho pětadvacetileté literární činnosti. Zánět pohrudnice uspíšil jeho cestu do německých lázní Badenweiler, kam se vydal v červnu 1904. Léčba však už nebyla možná a Čechov zde v noci na 2. (15.) července 1904 zemřel.

Snad i tyto okolnosti přispěly k tomu, že tato brilantně napsaná komedie, byla dlouho interpretována jako vážné drama. Ostatně i samotná moskevská premiéra režisovaná Stanislavským vyzněla v tomto duchu, což Čechova nikak nenadchlo. Výmluvně to potvrzuje úryvek z dopisu, který poslal v dubnu 1904 své manželce, herečce Olze Knipperové (role Raněvské jí provázela od premiéry po celý její herecký život).

Proč je na plakátech a v novinových inzerátech moje hra tak vytrvale označována za drama? Němrovič a Alexejev nevidí v mé hře vůbec to, co jsem napsal, a já jsem ochoten jakkoli odpisávat, že oba ani jednou moji hru pozorně nepřečetli.

aréna 91609 komorní scéna

28. října 2, 701 85 Moravská Ostrava, www.divadloarena.cz

Autorská práva k představení zastupuje DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9

Komorní scéna Aréna, příspěvková organizace zřízená a financovaná statutárním městem Ostrava.

Divadelní inscenace realizujeme za finanční podpory MK ČR

generální partner

SKUPINA ČEZ

hlavní partner

BŘEZOVČEK MCHZ, s.r.o.

mediální partneři

DNES

program
malých divadel

partner

OSTRAVA!!!